EVANGÉLIKUS CSALÁDILAP

A LUTHER-TÁRSASÁG VALLÁSOS NÉPIES LAPJA.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó 15-én és 30-án.

Előfizetés díja egy évre 2 korona.
Egyes szám ára 20 fillér.
A hirdetés díja: egy oldal 24 korona, fél oldal 12 kor., negyed old. 6 kor. stb.
Bérmentetlen leveleket nem fogadunk el.

Szerkeszti:
BÖNGÉRFI JÁNOS
IX., Knézits-utcza 17. szám.
A Luther-társaság tagjai e lapot ingyen kapják.

Az előfizetés és hirdetés díjai a Luther-társ. pénztárába (IV., Deák-tér 4.) küldendők.
A szerkesztőség irószobája: IX., Knézits-u. 17. sz., hova a kéziratokat kell küldeni.
A reklamálásokat Hornyánszky V. könyvnyomdája (VI., Aradi-utcza 14) intézi el.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Nyolczadik évfolyam. Budapest, 1903. szeptember 15. 13. szám.

Apostolok gyűlése.

(*B.*) A napokban Szabadkán és Torzsán evang. egyházunk leghívebb fiai: a Luther-társaság s az egyetemes gyámintézet tagjai gyűlnek egybe, hogy egyházunk jól felfogott érdekeiben tanácskozzanak.

Mint hajdan az apostolok, úgy vándorolnak évről-évre más és más vidékre a gyámintézet s a Luther-társaság ügybuzgó tagjai s ellenállhatatlan erővel hirdetik mindenütt a Krisztus evangyéliomának igazságát, a testvéri szeretet csodás melegét, az egyetértő, együttérző, kitartó munkának dicsőségét, diadalát.

Mintha az ősrégi idők csodás szelleme újulna meg! Az áldó szeretet és a szent lelkesedés soha ki nem alvó lángja egygyé olvasztja a sziveket, a lelkeket. Nincsen különbség úr és szolga, szegény és gazdag, előkelő és alacsony sorsú között. Mind egyformán, önzetlenül lelkesedik egyházáért s testvéri szeretettel viseltetik egymás iránt.

Nem mese ez, nyájas olvasó, jóleső valóság. A kik tavaly részt vehettek a feledhetetlen, szép kőszegi gyűléseken, mellettem tanuskodhatnak.

De nem is lehet ez másként. Az emberi lélek olyan, mint a napraforgó: a fényt, a meleget, a szépet, a nemeset keresi s ha megtalálja, odafordul.

Gyámintézetünk s a Luther-társaság egyaránt oly nemes és áldásos munkát teljesít, hogy a ki e két intézményünk közelébe férhet; a ki egyházunk e méltó büszkeségeinek csak egy-egy melegítő sugarát is érzi: akaratlanul meghallja szive dobbanását és nemes önérzettel vallja magát egyházunk hívének.

Lehet-e szebb, nemesebb feladatot teljesíteni, mint a szegények, az elhagyatottak könnyeit felszárítgatni, nyomorát enyhíteni, az elesetteket felemelni, a sebesülteket ápolni, a csüggedőket erősíteni s a szenvedőket vigasztalni?

A gyámintézet s a Luther-társaság ezt a dicső munkát végzi. Az előbbi *anyagi*, az utóbbi *szellemi* segélyt nyújt mindenkinek, a ki hozzájuk fordul.

Jertek el, t. olvasóim, a közelből és távolból minél többen az apostolok gyűlésére. Hadd lássátok őket szemtől-szembe, hadd érezzétek meleg szivök varázslángját.

A jók társaságában lenni: felséges élvezet; önzetlen, nemes, nagy lelkek megnyilatkozását, tanítását, tanácsát hallgatni: a föld porából felemel az Ég felé.

Verjük le saruinkról a föld porát s emelkedjünk a magasba. Legyünk ott mindnyájan a gyűlésen, ha másként nem: lélekben.

Az őszinte tisztelet és nagyrabecsülés igaz melegével köszöntjük egyházunk legjobbjainak, apostolainknak ülését s tanácskozásukra Istennek gazdag áldását kívánjuk.

Hegyi beszéd.

Irta: **Szabolcska Mihály.**

A szeretet a világ megváltója,
Ez fedi a bűnt, az árvát ez óvja.
Ez ád kenyeret a koldus kezébe,
Az elhagyottnak ez a menedéke.
— Csak egy szentség van a világ felett,
Örökkétig való: a szeretet!

A tudományod fölérhet az égig,
És bölcs lehetsz, el a bölcsek kövéig.
Lehetsz okosabb, bátor mindeneknél:
Nem tudsz te semmit, hogyha nem szerettél!
— Egy bölcseség van a világ felett,
Örökkétig való: a szeretet!

Lehetsz nagy úr, hogy akár a királyok
Irígyelik meg roppant gazdaságod.
De ha árván, szeretet nélkül éltél:
Koldusabb vagy az útszéli szegénynél . . .
— Egy hatalom van a világ felett,
Örökkétigvaló: a szeretet!

Fürödhetsz a dícsőség özönében,
És elboríthat minden földi érdem,
Ha nincs érző melege a szívednek:
Semmi se vagy, akárkinek neveznek!
— Csak egy érdem van a világ felett,
Örökkétig való: a szeretet!

Mert szeretet a világ megváltója,
Ez fedi a bűnt, az árvát ez óvja.
Ez ád kenyeret a koldus kezébe,
Az elhagyottnak ez a menedéke,
— Csak egy szentség van a világ felett,
Örökkétigvaló: a szeretet!

Torzsa.

— Mai képünkhöz. —

A legnagyobb örömmel hajtom meg tiszteletem, csodálatom zászlaját a bácsbodrogmegyei legrégibb ág. hitv. ev. egyházközség előtt. A torzsai ág. hitv. ev. egyházközségnek több, mint száz éves múltja hangosan hirdeti híveinek bámulatra méltó áldozatkészségét és igaz hitbuzgalmát.

Keletkezésekor alig hatszáz lelket számlált s mégis a maga erején templomot, iskolát, papi és tanítói lakot emelt. A mai kor gyermeke előtt hihetetlenül hangzik ez. Ma a legtöbb helyütt nem hogy új templomot, iskolát tudnánk alapítani, fájdalom: a régiek lassacskán összedőlnek, megszünnek s tehetetlenül állunk a csapással szemben. Napjainkban nincs meg közöttünk az az áldozatkészség, az a nagy hitbuzgóság, a mely őseinket annyira jellemezte s a mely őket embertársaik szemében olyan tiszteletreméltóvá tette.

Nézzétek azt a csinos templomot, melyet mai képünk ábrázol. Ma-holnap száz esztendős ez az épület s bár az ősök száma 600-ról 1900-ra szaporodott: ma is megfelel rendeltetésének.

Ez a szilárd és tágas, csinos Istenháza torzsai őseinknek nemcsak áldozatkész hitbuzgóságáról, hanem előrelátó bölcseségéről is tanuskodik, mely nem pusztán a jelennek szükségleteit tartotta szem előtt, de a jövőbe is pillantott.

A mint a templom nagyjából elkészült, 1817-ben az egyházi közgyűlés új egyházi adót vetett ki 44,172 koronában, ebből egy-egy házra 274·80 korona esett. Ezt a tekintélyes összeget a templom csinosítására, belső berendezésére és új orgonára fordították. Azóta is folyton gondozták, csinosították templomukat. Mindenesetre helyesebb és dicséretreméltóbb cselekedet, mint a falu korcsmájának a dédelgetése. 1858-ban lerontották a templom zsindelylyel fedett régi tornyát s fehér bádoggal fedett újat építettek. 1868-ban új chorust emeltek s új padokat állítottak a templomba. 1871-ben 12,000 koronán új, 18 változatú orgonát szereztek be s 1893-ban 34,000 korona költséggel átalakították, kifestették, csinosították templomukat.

A templomon kívül a papilakra és iskoláikra is sokat áldoztak a torzsaiak. Már 1845-ben a második iskolát építették. A kor haladt s czélszerűbb iskolai épületről kellett gondoskodniok. 1883-ban, az újonnan választott lelkes pap: *Famler G. Adolf,* az egyházi gondnok és két presbyter kíséretében házról-házra járt és 14 nap alatt majdnem ötezer korona szeretetadományt gyűjtött egybe. A megkezdett nemes munka tovább folyt s 1890-ben 32,000 korona költséggel pompás iskolaépületet emelhettek.

A torzsai egyházgyülekezetnek ez a lélekemelő múltja kiváló lelki vezérekre enged következtetnünk. S csakugyan Torzsán jeles papok működtek a múltban s nyájának hű pásztora a jelenlegi lelkész: Famler G. Adolf, a kit, mint jeles elbeszélőt, mint lapunknak is kedves dolgozótársát t. olvasóközönségünk is ismer, tisztel és nagyrabecsül.

Tetteiről ez úttal nem szólunk, mert nem akar-

juk dicsérni. Csak annyit említünk meg, hogy hívei kedves nejével: Belohorszky Emma úrhölgygyel, a nagyérdemű Belohorszky Gábor főesperes leányával együtt a rajongásig szeretik.

A mivel kezdtük, azzal végezzük sorainkat. Tiszteletünk lobogóját meghajtottuk a torzsai lelkes egyházgyülekezet előtt. Engedjék meg, hogy ugyanezt tehessük a gyülekezet kiváló lelkipásztora és hitestársa előtt. Isten tartsa meg őket egyházuk és híveik örömére és javára, a gyülekezet pedig virágozzék és ékeskedjék minden egyházi erényben.

A mint a szép mult biztos záloga a szép jelennek, ez utóbbi is biztos alapja a jövőnek. Erre segélyjen meg minket az Úr.

Az ördög bibliája.

— Elbeszélés. —

Írta: **Paulik János.**

Bár kora reggel volt, sürű néptömeg hullámzott Ajka község egyetlen nagyobb szabású úri háza: Az Ajkaiak kastélya előtt.

„Hát csakugyan igaz? — kérdezték az újonnan jöttek a már ott állóktól. — Meghalt a Karácsonyiék Sándorja?“

„Olyan igaz, mint a hogy itt állunk, — erősíté Balázs Márton, a falu birája. — Csordás Péter hajnalban a cserkeszi dülőbe ment kapálni. Hát a mint a temetőnél bekanyarodik, az árok partján ott látja az úrfit hasmánt feküdni. Azt hitte, hogy alszik; oda megy, megszólítja, — nem szól; megfordítja, hát látja, hogy vérben fekszik s halott. Úgy hozta a hírt az apjának...“

A torzsai ev. templom.

„Át volt lőve a szive, — magyarázta Galambosné, — ott hevert mellette az a izé fegyver is, a kibe több golyó megyen bele.“

„Hát aztán ki lőtte agyon?“ — kérdezte egy fiatal menyecske.

„Senki, galambom, — szólt újra Balázs Márton, — maga vette el az életét. Egy írást találtak mellette s abban az állott, hogy megunta az életet. Ugy-e, Mihály, te láttad is?“

„Evvel a két szememmel olvastam, a mikor fektettük a kocsira,“ — felelt a kérdezett.

„Pedig még olyan fiatal volt!“ — sajnálkoztak a gyöngédebb szivűek, egy-egy könnyet törülve ki szemükből.

„Együtt jártunk az iskolába, — szólt erre Balog Nagy István — s én most szőlőnyitáskor multam huszonhárom éves.“

„Fiatal, fiatal, de hát..... — jegyezte meg erre egy őszhajú öreg ember. — Tudtam én hogy nem jó vége lesz. Van a könnyelmüségnek egy határa, a melyen túl már az isteni hosszútűrés is kifárad. S ő már átlépte azt. Hja, apja fia...“

„Jól mondod, Dénes, — szólt ismét Balázs Márton — én azon nem is csudálkozom, hogy igy történt. Hosszú életet éltem s úgy tapasztaltam, hogy a ki az ördögnek szolgál, ördög viszi azt el...“

Ilyen beszélgetések folytak az Ajkaiak kastélya előtt, mialatt odabent a megaludt vértől igyekeztek megmosni a halva talált Karácsonyi Sándort s azután kiterítették a nagy szobában

*

Micsoda szerencsétlenség volt az, a mely ennek a korai csődületnek s beszélgetésnek indító okát tette s a mely — a mint e beszélgetésből is kitetszik — egy fiatal életnek kialuvását vonta maga után?

Szomorú história az nagyon....

Elmondom annak, a ki meghallgatja.

I.

Ajka község kellő közepén állott az Ajkaiak nemesi kuriája. Szép kastély volt s nagy birtok tartozott hozzá. A szép kastély sok előkelő vendéget és sok szép napokat látott falai között hajdanában. Később azonban a családnak nem maradván fiú leszármazottja s a kisasszonyok messze földre menvén férjhez, a kastély s a birtok eladóvá lett s potom áron megvette azt Karácsonyi Balázs, a ki eleinte tiszttartó, később a földesúr halála után éveken át bérlő volt a terjedelmes birtokon s azon szépen meg is szedte magát.

Karácsonyi Balázs nyers természetű s mulatni vágyó ember volt. Magasabb iskolákat nem végzett, de azért, mert itt-ott a lapokból egyetmást összeolvasott, a világ legokosabb emberének tartotta magát s mint ilyen, egyik szép példánya volt azoknak a ma már nem ritka alakoknak, a kik a legszentebb dolgokból is csúfot űznek, Istent, vallást nem sokba vesznek s ezt a maguk részéről felvilágosodottságnak nevezik. A vagyon s az élvezet volt életének fő mozgató elve. No, meg a hiuság. S csak a ki ezt tudta legyezgetni nála, csak az volt jó embere s csak az volt szerinte az okos és felvilágosodott ember.

Persze nagy lett az önérzet Karácsonyiban, a mikor az Ajkaiak nemesi kuriájába annak uraként beköltözött. A büszkeségtől azt se tudta, hogy rakja a lábát, mikor a falun végigment. Most hát ő a falu ura, neki van a legszebb kastélya az egész környéken! A százados vadgesztenyefák és óriás fenyők alatt, melyek a kastélyt szegélyezték, — s hova tiszttartó korában s később mint bérlő, csak félve mert belépni, — most ő sétálhat, ő parancsolhat! S parancsolt is. Reggeltől estig pattogott a szava a folyosókon, a mint kacskaringós káromkodások közt dirigálta a cselédséget. A régi bricskát szép, könnyű hintó váltotta fel, melyet négy

paripa repített, ha valahova kirándult. S jaj volt annak, ki idejekorán ki nem tért neki; mert miatta a ló a gyalogjáró sehonnait akár el is gázolhatta.

Az úri módhoz természetesen nem hiányoztak a jó barátok sem. Néha egyik hintó a másik után gördült be a Karácsonyiék portájára, többnyire hozzá hasonló vidám, mulatós emberekkel megrakva, a kiket ő szívesen fogadott magánál, egyrészt azért, hogy ezáltal tekintélyét emelje, másrészt meg azért, mert az volt a fő életelve, hogy: „Mulass, egyél, igyál! úgy is csak az a mienk, a mit megeszünk, megiszunk.“ S ezt az élet-elvét szépen meg is valósította; mert házában egy héten többször is folyt a dáridó s az este kivilágított ablakot még a hajnalhasadás úgy találta a vendégekkel együtt, a kik sürű füstfelhőkbe burkolva ott ültek még az asztalnál s forgatták a 32 levelű bibliát.

Csak egy lény járt szomorúan, lehorgasztott fővel az általános jókedv közepette: a háznak úrnője, Csetneki Julia. A finom lelkületű s mély vallásos érzésű nőt hajdan csak úgy akarata ellenére adták a jó partinak igérkező s gavallért játszó Karácsonyihoz a szülei, gondolván, hogy majd összetörődnek s a jólét, a melybe jut, majd elfeledti a szegény leánynyal férjének kissé nyers és kikapós természetét. De hát nem úgy lett. A szegény asszony idegenül élt férje mellett, mivel hajlamaik, lelkületök egészen elütők voltak. A növekvő gazdagodásban, a mely férjét egészen elszédítette, Karácsonyiné egyformán megőrizte szerény, istenfélő lelkületét s borzadva nézte azt a duhajkodást, a mely házában folyik.

Megpróbálta többször felemelni óvaintő szavát, de eredménytelenül: „Nézd csak, Balázs, — szólt férjéhez szeliden — nincs jól az úgy, a hogy te teszel. Nem való az a sok dáridó, az a nagylábon való élés, a mi házunkban folyik. Hiszen házunk valóságos korcsma lett már; úgy hogy egyenesen ide tart, a kinek a torka viszket vagy a kinek kártyázni jön kedve. Nem jó neked sem az a sok éjszakázás s a szegény gyerekek is, különösen Sándor, kárát vallják majd az ilyen léha példaadásnak. Ma-holnap Sándor éppen abba a korba lép, a mely a fiatal emberre nézve a legveszedelmesebb; ki kell küldeni a nagy világba, s mi lesz belőle, ha itthon folyton csak ivást és kártyázást lát?!“

Karácsonyi, kinek lelkét elbizakodottá tette a szerencse, szokott nyerseségével felelt:

„Nem értesz te ahhoz! Én az ajkai uradalom ura, a vármegye egyik első virilistája vagyok, hadd tudják meg hát, ki vagyok. Gyerekeimnek éppen ez által fogom megállapítani a szerencséjüket. Lenkét, a mint már mondottam, neveld a hogy akarod, átengedem neked; de Sándort majd magam fogom nevelni. S megmutatom, hogy úr lesz belőle, — a vármegyének első embere!

„Nem kivánom én, — felelt Karácsonyiné szerényen — hogy a vármegyének első embere legyen, csak jó és boldog ember váljék belőle. Mit ér a nagyság, ha nincs meg mellette a jóság, a boldogság! De hogy legyen azzá, mikor czimboráiddal valósággal sáros csizmával tapostok fiatal lelkében, hisz olyan beszédeket hall, hogy szinte borzalom.... És az a kártya, az az örökös kártya! Meglásd, ennek nem jó vége lesz!...“

„Nem értesz te ahhoz, hallgass!“ — volt ujra a felelet s a szegény asszony, mit tegyen, egyideig megint hallgatott. Csak akkor emelte fel újra szavát, a mikor lelkét nagyon eltöltötte a keserűség, de csak hogy ismét hasonló letorkolásban részesüljön.

Karácsonyiéknak két szép gyermekük volt, a húszéves Sándor s a tizenhét éves Lenke. A fiú éppen elvégezte volt a középiskolát s jogásznak készült az egyetemre, hogy apja szavajárása szerint „a vármegyének első embere“ legyen. Egyformán dédelgetett kedveltje volt mind a két gyermek az édes anyának; egyformán szerette, egyformán tanítgatta őket minden nemesre és jóra, de nem egyforma eredménynyel. Lenke szelid, emelkedett gondolkodású leánynyá fejlődött; Sándor azonban apjának szilaj, mulatós természetét örökölte, s csakhamar kinőtt — a mint mondani szokták — az anyja kötényе alól, a miben apja is segített neki, ki anyjának kegyes beszédeit előtte többször kigúnyolta s a fiút anyjától valósággal elidegenítette. A fiú apja nyomdokain indult, ki őt mindenüvé magával czipelte s büszke volt nem egy csínjére. S ha megszorult itt-ott a kártya-kompánia, leültették Sándort magok közzé negyediknek, a hol ő helyt is állott, ivott, kártyázott reggelig s nem egyszer történt, hogy az egész kompániát lefőzte.

„Ez aztán a gyerek, mi?! — szólt nem egyszer büszkén az öreg Karácsonyi, elregadtatva fiának ilyetén erényei által. — Ember lesz belőle! Több esze van ám ennek, mint hat fiskálisnak!“

„Csakhogy az ész mellett még egyébre is van szükség, hogy valakiből ember váljék“, — jegyezte meg egy ilyen dicsekedés alkalmával az éppen jelen volt öreg lelkész: Zalai, a ki régóta borzadva nézte azt az irányt, melyben az apa a fiát vezette.

„És micsoda, ha szabad kérdenem?“ kérdezte Karácsonyi gúnyosan.

„Hát bizony kedves szomszéd úr, — felelt Zalai — a jellem, meg a mélyenérző, vallásos kedély. No meg, a mit talán első helyen kellett volna említenem, az isteni segedelem!...

Karácsonyi, ki a papokat nem szivelhette, szinte felpattant e szóra s mérgesen oda vágott:

„Hogy a papok mindég csak az Istent, meg a vallást emlegetik, azon nem csodálkozom, mert hiszen hát az a kenyerök; de a magam fajta felvilágosodott ember beszédjükre nem sokat ád. A pénz, uram, a pénz! Ez mai világban az Isten, a ki igazán megsegít. Nézzen csak szét — mutatott az előttük elterülő vidékre — a merre csak ellát, az mind az enyém; ez az én istenem s míg ez megvan, tudom nem koplalok, mint legtöbb azok közül, a kik önökkel imádkozni járnak az ócska oltárok elé. Ezt hagyom én — s talán még többet — a fiamnak s úr lesz belőle s boldog ember egész életére“.

Az öreg lelkész szomorúan hajtotta le ősz fejét s csak ennyit jegyzett még meg:

„Szomszéd úr nagyon túlbecsüli a vagyon értékét s fájdalmas ez nagyon, a mit a hit szent dolgairól mond; de hát nem vitatkozom. Én csak

azt mondom, a mit az életben többször láttam és tapasztaltam, hogy *Isten segedelme nélkül még az imádott arany is átokká válhatik az ember fején s a mint az istenfélelem még a szenvedésből is boldogságot merít, úgy a hitetlenség még az Isten áldásából is ostort fonhat a maga számára s örvényt áshat vele, a melybe elmerül*“ ...

II.

Az a nézeteltérés, melynek jeleit a fenti beszélgetésben látjuk, Karácsonyi és Zalai közt már régen fenforgott, sőt bizonyos ellenszenvvé fejlődött ki. Zalai, mint mély vallásosságú, tiszta jellemű, puritán ember, mindég helytelenítette Karácsonyinak fenhéjázó s tivornyás életmódját; a mint viszont utóbbi is lenézőleg tekintett a szegény falusi papra, a ki — szerinte — örökösen az Istent emlegeti. De sőt Karácsonyi átvitte ezt az ellenszenvet az öreg Zalainak fiára, Bélára is, ki ez idő szerint atyja mellett mint káplán működött. S ha ezen ellenszenv daczára az öreg lelkész néha-néha mégis átnézett a kastélyba, az csak a ház úrnőjére való tekintetből történt, a kit ő nemes gondolkodása miatt sajnált is. Meg ott volt a háznak mosolygó tündére, a mama szemefénye: a kis Lenke, a kit ő konfirmált, anyja kérelmére ő vezetgetett be a tudományba s a ki iránta rajongó szeretettel viseltetett. Míg Zalainak a neje élt s Karácsonyi is szegényebb ember volt, a két család gyakrabban érintkezett; a két háziasszony meleg barátsága szilárd kapcsot képezett közöttük. A két mama örömmel szemlélte a két gyermeknek, Bélának és Lenkének egymáshoz való ragaszkodását s szivükben nem egyszer az a reménysugár csillámlott fel, hogy ebből a két rokongondolkodású lényből egykor talán egy pár is lehetne, a minek a két nő végtelenül örült s nem egyszer kifejezést is adott ezen édes vágyának, mire könnyezve egymás nyakába borultak s összecsókolták a két mitsem sejtő gyermeket. Az öreg Karácsonyi azonban még csirájában igyekezett elfojtani az ilyen reményeket. Mikor a két gyermek felserdült, észrevette ő is, hogy Bélának s Lenkének egymáshoz való ragaszkodása több kezd lenni a gyermekjátszótársak barátságánál. Meg is szólította nejét:

„Mit jár annyit az a Béla a házunkhoz? Csak nem Lenkére vetette tán szemét? Csak nem gondolja talán, hogy én a leányomat egy koldus falusi tisztelendőség számára nevelem!?“

„Béla nagyon derék fiatal ember, — válaszolt az anya — s bárcsak minden anya ilyenre bízhatná leányát! Én bizony nagyon örülnék, ha a jó Isten Bélát megsegítené s szives örömest hozzáadnám Lenkét, ha egymást megszeretnék.“

„No, én nem! — szólt Karácsonyi gőgösen. — „A leányom kastélyban nőtt fel s ahhoz egyátalán semmi kedvem, hogy vele holmi falusi parókiácskák diszítsék kopott szobáikat, hol munka és gond közt hervadjon el. Nekem gazdag vő kell, mert csak a gazdag ember él igazán. Az ilyen tejfelesszájú urak, a kik mindig csak kenetteljes beszédeket hallatnak, előttem kiállhatatlanok s azt hiszem alkalmatlanok arra, hogy csak egy kicsit is jobb-ízlésű nő velük boldog legyen.“ (Folytatjuk.)

Apró történetek.

Mi az Isten? Egy *Simonides* nevű pogány bölcsésztől (+ 467. Kr. e.) egy alkalommal Hiero nevű fejedelme azt kérdezte: mi az Isten?

A bölcsész egy napi gondolkodási időt kért a fejedelemtől, hogy feleletével tisztába jöhessen... Mikor a nap letelt, a bölcsész újra két napi gondolkodási időt kért a királytól. A két nap elteltével a bölcsész megint adós maradt a felelettel s négy napi gondolkodási időt kért. S valahányszor megjelent a király előtt, mindig kétszeresét kérte a már kiszabott gondolkodási időnek. A király végre megúnta a halogatást s rászólt a bölcsészre, hogy micsoda dolog az, hogy a feleletet folyton halogatja.

„Felség! — szólt erre a bölcsész, — minél jobban gondolkodom a felett, mi az Isten, annál nehezebbnek találom e kérdést s annál kikutathatlanabbnak tünik fel az Isten lénye előttem“...

S valóban úgy van. Jól mondja a nagy költő:

„Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke óhajtva sejt;
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet!“

Ne erőlködjünk azért gyenge szemeinkkel áttörni az Istent környező vakító fényözönt, hanem csak áhítattal imádjuk! „A gondolkodó ember legszebb öröme, hogy a kikutathatót kikutassa s a kikutathatlant csendben tiszteli.“

*

Luther hagyatéka. Mikor dicső reformátorunk: *Dr. Luther Márton* halálos ágyán feküdt, így szólt körülötte siránkozó gyermekeihez: „Kedves gyermekeim, g a z d a g s á g o t nem hagyok nektek, de hagyok egy g a z d a g Istent“ ...

Bárcsak minden szülő ennek a gazdag Istennek élénk tudatát hagyná gyermekei szivében, akkor sohasem éreznék magokat szegényeknek!

*

A halál követei. Régi irásokban a következő tanúlságos mesét olvastam:

Az ősidőkben egyszer egy óriás vándorolt az országúton. A mint ment-mendegélt, egy helyütt csak eléje ugrik egy sötét alak s rákiált: „Állj; egy lépést se tovább!“

„Micsoda? — kiáltott vissza az óriás ereje tudatában — hát ki vagy te, semmiházi, hogy velem így mersz beszélni!? Nem tudod-e, hogy ujjaim közt morzsollak szét?“

„Én — felelt erre az ismeretlen — a Halál vagyok. Nekem senki sem állhat ellen s neked is meg kell adnod magadat nekem.“

Az óriás azonban nem akarta magát megadni a Halálnak, mire összekaptak s elkezdtek birkózni. Hosszú és heves volt a küzdelem. Végre az óriás lett a győztes. Erős öklével oly erős csapásokat mért a Halál fejére, hogy az elszédülve a földre rogyott. Az óriás továbbment s a Halál ott maradt feküdve az útszélen. Mikor felocsudott kábultságából s látta, hogy annyira össze van törve, hogy tagjait sem birja mozgatni, elkezdett nyögni, sopánkodni,

hogy mi lesz a világból, ha a kaszája tétlen kénytelen maradni; bizony még egymás fejére szaporodnak az emberek.

A mint így sopánkodik magában, egy ifjú közeledik azon az úton. Az ifjú a fiatalkor boldog vidámságával maga körül tekint, dalol s csendesen fütyürész. Meglátja az útszélen fekvő beteget. Hozzá megy, résztvevően felemeli, kulacsából megitatja s nagynehezen talpra állítja.

„Tudod-e, — szólt a Halál — ki vagyok én, a kit te most talpra állítottál?“

„Nem tudom biz' én“ — válaszolt az ifjú.

„Tudd meg hát, hogy én a Halál vagyok, a ki senkit sem kimélek s egykor elmegyek teérted is. Hogy azonban lásd, hogy nem vagyok háladatlan, igérem neked, hogy nem foglak váratlanúl meglepni, hanem mielőtt érted mennék, elküldöm hozzád követeimet, kik érkezésemre figyelmeztessenek.“

„Helyes, — szólt erre az ifjú nagy vígan, — az is nyereség; legalább addig is biztosítva leszek ellened!“ — S ezzel boldogan továbbment s vígan élte napjait.

Az idő múlt s vele emberünk rózsás tavasza is, s hova-tovább mind gyakrabban kopogtatott be nála a baj, a betegség. Ő azonban nyugodtan viselte a betegségeket, azzal biztatva magát: „Nem halok még meg, hiszen a Halál megigérte, hogy mielőtt értem jönne, elküldi hozzám követeit.“ — S mihelyt jobban lett, napjait vígan élte tovább.

Egyszer azonban hátulról valaki a vállára üt. Hátra néz, hát a Halált látja ott állani.

„Kövess! — szólt a halál röviden, — halálod ideje elérkezett.“

„Hogyan?! — szólt elcsodálkozva emberünk — hiszen te azt igérted, hogy mielőtt értem jönnél, előbb követeidet fogod hozzám elküldeni! Hát így tartod meg a szavadat!?...“

„A követeimet, mondod? — Avagy nem küldtem-e el egyik követemet a másik után tehozzád? Nem fektetett-e le a láz számtalanszor? Fejedben nem éreztél-e sokszor szédüléseket? Csontjaidban nem éreztél-e szaggatásokat? A fejfájás nem gyötört-e meg akárhányszor? S magad körül az embereket nem láttad-e hullani kaszám alatt? S mindezeken felül, testvérem: az álom nem figyelmeztetett-e minden este én reám, a mikor úgy feküdtél ágyadban, mintha meghaltál volna?....“

Emberünk nem tudott ezekre mit szólani; belátta, hogy a halál csakugyan elküldte hozzá figyelmeztető követeit s megadta magát sorsának.

A halál időközönként mindnyájunkhoz elküldi az ő érkezését jelző követeit.... Tehozzád is küldözgeti őket kedves olvasó! Eszedbe vetted-e azokat? Megtettél-e mindent arra nézve, hogy házadat rendben találja s te megállhass ott fenn: az örök Biró előtt?

*

A felfelé folyó víz. Egy ember, a ki lelkének nyugodalmát kereste, de nem találta meg, egyszer egy kegyes, istenfélő férfiúval beszélgetett s elpanaszolta neki baját, egyúttal azt kérdezvén tőle: mit tegyen, hogy bűnei bocsánatát elnyerje? A jámbor öreg erre azt mondotta neki: „Menj és mosakodjál meg olyan vízben, a melyik felfelé folyik.“

Az illető elment, keresett és keresett, de hegynek felfelé folyó vízre sehol sem akadt. Keresés közben eszébe jutott, hogy az a mondás hátha mást jelent, hátha mögötte valami más, mélyebb értelem rejlik; visszament azért ismerőséhez s elpanaszolta, hogy ő olyan vizet bizony hiába keresett.

Erre aztán így szólt az öreg ember: „Látod, az a víz, a melyet én értettem: a bűnbánat könye. Ez az a tisztító víz, a mely felfelé folyik s felhatol egészen az Isten kegyelmének trónusához s a bűnbocsánat által fehérre mossa s megnyugtatja bűnös lelkedet.“

Közli: *Paulik János.*

Tököly halála.

Irta: **Petry Gyuláné.**

Míg Ázsia irányban gazdag partjait a tenger hűs habja locsolja s a parton elhúzódó Nikomédia város lapos tetejű mecseteiből kihangzik a dervisek elnyújtott éneke, azalatt a várostól két órányira fekvő Virágmezőn a legillatosabb rózsák, a leghűsebb források között, egyszerű favillában egy szegény gyaur haldoklik.

A szegény gyaur egykor mint fényes csillag tűnt fel a magyar haza egén. Bátor erős egyéniség, a kit a hazaszeretet és a hit, a mi drága protestáns hitünk iránti ragaszkodás vezetett s a nagyravágyás követett nyomon.

Ő volt az, ki oly merész húzásokat csinált a szomszédos nagyhatalmak diplomácziai sakktábláján. Ő volt, ki diadalmasan vezette seregét a bányavárosok alá. Selmecz-, Körmöcz-, Beszterczebánya s Felső-Magyarország várai egyre-másra hódoltak meg előtte s a lakosok tömegesen csatlakoztak zászlói alá.

Hatalma tetőpontján mi volt első teendője? Sötét börtönök fenekén elhalt a szegény üldözött protestánsok súlyos lánczának csörrenése.

Tököly azonban mégis meghallotta! Mert hiszen mindég a fülében csengett, a lelkét égette ez a hang.

Először is hát oda sietett. Erős kézzel rántotta fel a zárakat és a nehéz börtönajtók megnyiltak, szabadságot hirdetve. A feldúlt templomok nyugalmát visszaszerezte és az üres oltárok elé visszaállította a lutheránus papokat, a kik buzgóbban, mint valaha, hirdették Isten igéjét.

Szerette a hitét, a vallását! A midőn vértől ittasult katonái a csata hevétől feltüzelve a kegyetlenség határához értek, ő állt közibük és a hit szeretetével szívében, megfékezte őket s kegyelmet gyakorolt ellenségeivel.

A császárral való alkudozásai alkalmával is ott szerepel a kikötött pontok között a protestáns vallásnak szabad gyakorlása, a melyről soha, sem diadalai, sem szorongatásai közepett meg nem feledkezett. A daliás, kemény kuruczvezér gyermeki lágysággal, gyöngédséggel ragaszkodott a hitéhez.

A régi hagyományokhoz ragaszkodva, Tököly

is török segítséggel akart czélt érni s a portától meg is kapta az Athnamét (a szultán rendeletét), mely Felső-Magyarország királyságát biztosítja neki s később a füleki vár bevétele után a fejedelmi jelvényeket adta át ünnepélyesen a váradi basa.

Fájdalom, e méltóság csak rövid ideig tartó pünkösdi királyság volt! A bécsi vereség után a török hatalom bukásával Tököly csillaga is halványult.

A franczia, lengyel királyok, kiknek érdekeit előmozdították a vitéz kurucz király apró csatározásai, a császáriak ellen szivesen segítették őt egy-egy kicsit, csak éppen annyit, hogy Tököly könnyen támadó reményeit ébren tartsák.

Azonban mikor a nagyhatalmak érdekeik találkozó pontját felfedezték s megkötötték a karloviczi békét, akkor politikájuk egyik fontos tényezőjét, Tökölyt eltaszították védőszárnyaik alól.

Óh, hiszen kellett egy áldozat a háború irgalmáért! Egy martir a kiontott vérért!

Ez az áldozat, ez a martir te lettél jó magyar vitézünk, hazánk szabadságának harczvivője, protestáns eszméink lelkes őrizője!

Száműzött lettél! El a magyar földről, el a törökpártfogó konstantinápolyi kastélyából, Ázsia partjaira, hová nem hat el az édes magyar hazából egy gyönge sóhaj, egy elmosódó hang sem.

Hol a jutalom a sok küzdelemért, bujdosásért, a harcz ezer veszélyeért, a nélkülözések tenger kínjáért?

— — — — — — — — — — — — — —

Az egyszerű kis szobában kisértetiesen lobban magasra a viaszgyertya fénye. A fehér párnák közt még fehérebb haldokló fekszik. Az egykor oly szép, daliás alak lefogyva, összeesve pihen nyoszolyájában. Nagy, okos szemei meg-megtörnek, küzdve az örök homálylyal.

Mély csönd mindenütt! A fejedelem utolsó hű emberei a villa körül elszórt, kicsin faházaik küszöbén ülnek. Napbarnított arczuk vonásai a néma fájdalomtól, a várakozás kínjától feszülnek. Reményük húrja egy utolsó pattanással ketté szakadt.

Nem viszi őket már többé harczba az ő vezérük, küzdeni a nemzet és a vallás jogaiért.

— Szegény jó fejedelmünk, sóhajtja egy őszbe csavarodott kurucz.

A többiek bólintanak rá szomorúan, azután ismét csönd támad. A közelgő éjszaka homályába mered kétségbeesett tekintetük.

De ím, odabenn a haldokló megmozdul, kiaszott kezét felemeli s halk hangon régi titkárát szólítja:

— A testamentumot Komáromy uram, — mondja fátyolos hangon a hozzá sietó hű embernek.

A titkár sietve teljesíti a parancsot s a rézczifrázatú komótszekrényből elővesz egy papircsomagot.

Alig néhány napja írta a jó úr, friss írás nyomai láthatók a pergamenen.

— Olvassa fel! — nyögte alig hallhatón.

Komáromy egyet köszörült a torkán. Bizony egy kis erőt kell a hangjának gyűjtenie, hogy ne hallja a remegését a szegény nagy beteg.

Aztán olvasta a punktumokat sorban, a mint következtek. Először fiáról nagyságos Rákóczy Ferencz fejedelemről emlékezik meg, vagyonának legnagyobb részét neki legálván; majd a hű emberek, szolgák kerülnek sorra. Egyről sem feledkezik meg, mindegyiknek jut valami, vagy egy udvarház, vagy néhány ezer forint.

Végül lelkire köti fiának, hogy Magyarországon kulcsos luteránus temetőbe temessék és azt, hogy tartsa elsőbb dolognak a szegényeket kielégíteni „minekelőtt még a felsőbb rendek között feljebb való punktumokban declarált jószágomat kiosztatná, mert a szegénynek nehezebb a dolga.“ [1]

Komáromy befejezte a felolvasást és a beteg arczán valami sajátságos aggályos nyugtalan kifejezés tűnt elő.

— Hiányzik még valami! suttogta.

Aztán végső erőfeszítéssel majdnem kiáltotta: Gyertyát, pennát, papirost!

A titkár eléje tette egy pillanat alatt a kivántakat, aztán óvatosan felültette urát.

Tököly reszkető kézzel fogott az íráshoz, de hirtelen abba hagyta és szemét dörzsölve fájdalmasan nyögte:

— Oh mily sötét van, nem látok, még egy gyertyát! A hű titkár több világért sietett, közbe egy könnyet morzsolt szét arczán. Tudta ő jól, hogy az a gyertya fölös lánggal ég, nem annak a csekély világossága miatt nem lát a szegény haldokló...

A beteg erős akarattal minden erejét összeszedve, leírta e pár szót, utolsó kívánságát:

„Lutheránus pap temessen el a lutheránus egyház szertartása szerint. Ő mondjon fölöttem beszédet utoljára, mielőtt a sír betakar. Lutheránus sírkertben akarok pihenni.

Istenem, vallásom...

E. Tököly,
in campo Florum ad Nicomediam
die 13. septembris 1705.

A toll kihullt kezéből s ő megkönnyebbült sóhajjal dőlt párnáira.

Ennyi volt a végső kívánsága annak, a kinek a földi életben oly sok kívánsága volt.

Hol van itt a nagyravágyás egy végső szava, az elkeseredés kifakadása, hol a fényes diadalokról való megemlékezés?

Mind ez elenyészett! csak egy maradt meg: a hit, a lutheránus vallás rajongó szeretete.

Talán ez volt a legerősebb érzése szívének, hogy az örökkévalóság kapujáig elkisérte.

Talán ez a hit kapcsolta össze a remény láncszemeit a bölcsőtől a koporsóig.

A történelem följegyzi róla, hogy soha sem esett teljesen kétségbe; bizott, mikor a hatalom tetőpontjáról oly rohamosan ereszkedett alá, reménye nem hagyta el, mikor szövetségesei elfordultak tőle, sőt saját katonái közül is tömegesen átpártoltak a labanczokhoz.

[1] Lásd, Magyar történelmi emlékek. Tököly végrendelete, közli: Thaly Kálmán.

Munkált, küzdött ernyedetlenül és várta a helyzet javulását, nemzete szabadságának diadalát.

Óh, az Istenben vetett hit hatalmas szövétnek, a kétely suhanó árnyát átható fényével szerte oszlatja.

Minden romba dőlhet, az egész világ dicsősége porba hullhat, csak egy marad örök, csak egy építhet újra a romokon, egy teremtheti újjá a porba húllt dicsőséget: a hit.

Mikor a hű titkár visszatért az ablakmélyedésből, — hová megindultságát elrejteni sietett, — ura már aludta azt az álmot, a melynek nincs lélekzetvétele, sóhaja, mosolygása, csak végtelen nyugalma, mozdulatlan némasága.

Ez a boldog, nyugodt átszellemülés az Úrban volt a jutalma a küzdelemért, a bujdosásért, a harcz ezer veszélyeért.

Földöntúli jutalom, mely a földtől való elszakadást a mennybejutásig csak egy szelíd álommal kötötte össze.

Hiába váltja fel a némaságot a hű kuruczok siránkozása, hiába hívják esengve, újjongva a Réz- Bükk-, a szalánczi hegyekből előkerült bujdosók a Rákóczy zászlói alá, ő már nem hallja. Mindez nem zavarja többé azt a lelket, a ki egyedül a vallásos érzést vivén magával a földi életből, az örökkévalóság küszöbén áll, hol az Úr igéje száll felé üdvözletül:

A ki hiszen, üdvözül.

Aranykönyv.

I. *Az erzsébetfalvi ev. templom- és papilak-alap* javára adakoztak: Dr. Flóris Áron tanár (Bp.) 10 K, Mérey Gyula tanár (Bpest.) 2 K, Berkes Elemér 1 K, Adámy Béla 1 K, Hackl N. Lajos tanár (Bp.) 3 K, acsádi ev. leányegyh. 2 K, bpesti ev. egyházm. gyámintézet adományából 10 K, Glauf Pál főesperes (Rimaszombat) gyűjése 24 K. (Ehhez járult: a rimaszombati ev. egyh. gyámintézet 18 K, Glauf P. 2 K, Glauf Margit 4 K.) Somlyay József (Bpest) 2 K, Borbély Sándor ev. lelk. (Dabrony) 4 K, alsó-szakonyi ev. nőegyl. pénztárosa 4 K. Kamat: 125 K 60 f, összesen: 188 K 60 f. Főösszeg: 5543 K 16 f. Az Ur áldja meg a kegyes adakozókat és tegye áldásossá adományaikat.

II. *A Luther-szoborra* begyült: Özv. Molnár Józsefné (Keszthely) 1 K, Varga Sándor (Mezőhegyes) 1 K. Az eddig kimutatott 3276·78 K-val együtt összesen 3278 K 78 f. Az Ur áldja meg áldozatra kész hiveinket. Kegyes adományok nagyt. **Szeberényi Lajos** békéscsabai ev. lelkész úrhoz küldendők.

III. *A pöstyéni* ág. hitv. ev. fiókegyh. templomépitő alapjára adakoztak az 1902. évben: Neuvirth N. dr. Pöstyén 5 K, Gusztáv Adolf-alapítvány meiningeni főegylete 175 K 46 f, Zelenka Pál püspök 5 K, Takáts Dénes Sopron 2 K, Röck István Budapest 10 K, Glück Frigyes Budapest 30 K, Geduly Henrik Nyiregyháza 1 K, Förster Ferencz Pozsony 2 K., Közalap 200 K, Pobezsál András Pöstyén 2 K, Paul Hermann Greifswalde 5 K, Kraatz Aug. Grünewald 20 K, Burian Wien 5 K, Strook József New-York 20 K, Whitney H. Boston 100 K, Müller G. Charlottenburg 5 K, Obratschai Adám Gorka-Kossielmika 20 K, Ev. egyház Limbach 10 K 28 f, Ev. egyház Redova 2 K, Baffi Anna Redova 2 K, Koehler Teréz Felső-Eőr 5 K, Koch Zelma Jaratschevo 3 K, Schlesinger Vilmos Biala 10 K, Türcke Frigyes Emil Dresda 10 K, Vogel Johanna 5 K, Schvarcz N. esperes Gallnenkirchen 2 K, Nagy Luiza 1 K, Stulpe Mór 1 K, Haak Helena 1 K, A pozsonyi ág. hitv. evang. lyceum „Bél Mátyás-kör" gyámintézete 20 K, Hein V. egyháztanácsos Solz 3 K 52 f, Hertel V. lelkész Mendhaussen 2 K 24 f, Jenos Ilona Titel 10 K, Nevezetlen 2 K, Rexa Gizella Csejthe 10 K, A „Gusztáv Adolf"-alapítvány központi elnöksége Lipcse 292 K 92 f, Kracsalla Julia Szarvas 100 K, Koehler Adéle Brünn 2 K, Hrabovszky István Felső-Eőr 2 K, Payr Sándor tanár Sopron 2 K, Sommer Gyula lelkész Vácz 2 K, A pozsonyi gyülekezet gyámintézete 20 K, Scheffel Ernő Plieszkowitz 3 K. Vierling Ottó Görlitz 2 K, Bergánszky József Győr 60 f, Haling Victor Besztercze 1 K, Ulbich Gottlieb dr. Ohlau 10 K, Jenke Klára Charlottenburg 1 K, Volkmer Ágoston Wohlau 1 K, Schäffer Frlgyes 1 K 60 f, Sternickel Arthur Biala 6 K, Beliczay Béla Budapest 6 K, Szandtner Pál Pozsony 2 K, Kiss József Debreczen 1 K, Wietrich Eliz Bécs 4 K, Id. Fazekas Gábor H.-Böszörmény 3 K, Blau Armin Bécs 2 K 50 f, Kmet János Beszterczebánya 4 K, Lewy Hermann Stettin 1 K, Schveitzer Emil Warschau 2 K, Kulitsek Milos Vágujhely 6 K, Beaulieu Georg Gross-Strelitz 5 K, Rásó Mihály lelkész Alsó-Szeli 1 K 60 f, Marmorstein Anna Diószeg 2 K, Kabdedó Györgyné Temesvár 4 K, Lukács Pál lelkész Libetbánya 1 K 60 f, Schegaloff Péter Wilna 2 K, Tübecke Pál Weimár 6 K, Gaidemann Janka Dárda 2 K, Takáts Sándor Kajach 2 K, Farbaky Piroska Selmeczbánya 2 K, Pusch Arthur Charlottenburg 2 K, Morhács Márton lelkész Mosótz 1 K 60 f, Borbély János Mérges 2 K, Lónszky Pál Trencsén 10 K, Dunáninneni evang. egyházkerület 100 K, Német gyülekezet Bazin 20 K, e. e. e. gyámintézet 100 K, Strohe Antonie Salzuflen 5 K 86 f, Trnka István Pőstyén 10 K, Polgár Dezső 1 K, összesen: 1497 K 38 f. — *Általános célokra:* Simkó Károly 1 K, Özv. Simkó Károlyné 1 K, Kizella Erzsébet 20 f, Leichtner Samú 1 K, Kraitz József 1 K, Malárik Kat. 50 f, Kraitz Teréz 1 K, Simkó Zuz. 1 K, Leonhardt Hermann 6 K. Konkoly Thege Ilona 2 K, Gless H. J. Hamburg 5 K, Simkova Modor 1 K 04 f, Rennias Pál 1 K, Ryde János 1 K, Palacky Anna 1 K, Stanecz András 20 f, Sefranka Mária 20 f, Holla Mária 20 f, Dryensky György 1 K, N. N. 1 K, Nosko Judith és János 60 f, Krzsko Dorottya 20 f, Palansky Judith 20 f, Batka Johanna 20 f, Bartoslik Mária 20 f, Sevca K. 10 f, Ujlaki Gyula 40 f, Kiss J. 40 f, Dolacsek N. 30 f, Vetsik Gyula Modor 5 K, összesen 27 K 24 f. — Minden jókedvű adakozónak legbensőbb köszönet! *Koehler Edinhard*, fiókegyházi gondnok.

Különféle.

A pöstyéni apostol. Igen-igen örvendetes hírt vettünk Pöstyénből. A magasztos példa nemesít mindenkor, nemcsak őseink hitbuzgóságából tanulhatunk, de nézd meg ezt a jelent s okulj rajta. 35 ág. hitv. evang. hivő rövid idő alatt templomot épit. El tudod-e képzelni azt az erőt, mely e csekély számban rejlik? Látod-e azt a hitbuzgóságot, mely martyr-őseinkével azonos? Azok akkor életet, ma a viszonyok változtával ezek erőt, vagyont áldoznak hitökért. Felbuzdúl a lelkem, nemes tűz hevíti; van még a Krisztusnak igaz követője, van

még egyházamnak lelkes apostola. Le előtte a kalappal! *Koehler Edinhard*, a pöstyéni fiókegyház gondnoka ez a férfiú, a ki 35 buzgó emberrel egyházunk történetében e majdnem páratlanúl álló eredményt elérte. De beszéljenek helyettem a tények:

A fiókegyház áll 35 lélekből. Ezek közül 9 magyar, 7 német és 19 szláv anyanyelvű. 1902-ben 14 istenitisztelet tartatott meg s pedig 4 magyar, 5 német, 4 szláv és 1 két nyelven, melyeken 494 személy vett részt. Az Ur vacsorája 55 személynek osztatott ki. Két gyermek kereszteltetett, azok egyike nem tartozik a fiókegyház kötelékébe. Három haláleset fordult elő s pedig eltemettetett 1 fürdővendég, kinek földi maradványai rövid idő mulva hazájába lettek szállítva, 1 a fiókegyház kötelékébe tartozó és 1 ide nem tartozó gyermek. Offertoriumokból befolyt 139 K 17 f. Istenitiszteletekre fordított kiadás volt 119 K. 42 f. A kápolna vagy templomépítési alap gyarapodott 1902. évben 9892 K 86 f. Adakozások által 1496 K 38 fillérrel; parkünnepély jövedelméből 240 koronával; Kamatból 482 K 13 fillérrel = 2218 K 51 fillér. A pöstyéni takarékpénztárban $4^1/_2\%$ kamat mellett elhelyeztetett 12,111 K 37 f. A kezelési czímnél kitesz a jövedelem 104 K 33 f. Kiadás 140 K 86 f. A temető-alap, mely 1901. év végével 83 K 35 f-ből állott, gyarapodott 1902. évben 8 K 05 fillérrel. A maradvány 1902. év végével 91 K 40 fillér. Az e. e. e gyámintézet számára gyűjtetett az istenitiszteletek alkalmával kifüggesztett perselyben 5 K 82 f, ebből az esperességhez átszolgáltatott 2 K 68 f, maradt még átszolgálandó 3 K 14 f. A könyvtár-alapnál sem bevétel, sem kiadás nem fordult elő. Könyvet ajándékozott Hertel V. mendhauseni lelkész és Bodó Péter urak. Önkéntes megadóztatásuk eredményezett 62 K-nát, mely összeg egyházi adóhozzájárulási czímen a verbói anyaegyháznak 1902. aug. 20-án nyugta ellen ki lett fizetve. Vagyonuk állása 1902. év végével: Készpénzben (épit.-alap, temető-alap, gyámintézeti maradvány) 12,206 K 91 f; ingó leltári tárgyak értéke 1492 K; könyvtár értéke 120 K; ingatlanok (temető) értéke 670 K. összesen 14,938 K 91 f. Szemben 33 K 39 f. adóssággal. A fenti számadások közlése után egynéhány ethikai mozzanatról is megemlékezünk. A lefolyt 1902. évben az itteni állami elemi iskola négy növendéke számos hallgatóság előtt a magyar nyelvben vizsgát tett a vallástanból, melyben őket Zhorszky Margit tanítónő oktatta. Ezt legkivált azért említjük fel, mert ez a vallásoktatás volt a legelső Pöstyénben. Egy vegyes pár egyházilag eskettetett meg; a vidéki vőlegény ág. evang. vallású volt. Felszentelt hely hiányában az esketés a katholikus menyasszony lakásán ment végbe. Felkérésre boldogult királynénk, Erzsébet emlékére az itteni uradalmi parkban felállított szobor leleplezési napját egyházilag ünnepelték meg. Ennek megfelelőleg Schönvieszner Kálmán pozsonyszentgyörgyi lelkész úr nemetnyelvű istenitiszteletet végzett; a kedélyeket mélyen megható egyházi beszéd nagyobb része a hirlapokban is megjelent. Fiókegyházuk fennállása óta kétszer ülték meg a reformátió emlékének ünnepét. Ezen ünnep minden résztvevő szivében állandó emlékezetben fog maradni, mert Kovács Sándor theol. tanár úr magyar nyelvű szent beszéde a szivekre mély hatást gyakorolt. Az Ur kisérje tovább is kegyes áldásával oly nehéz viszonyok alatt kezdeményezett és annyi nehézségekkel küzködő törekvésüket, melynek megvalósulása oly sok előtt lehetetlennek látszott!

Evang. templom Rómában. A reformácziónak nemcsak szülőanyja, de éltető eleme ma is Németország. A protestantismus sehol sem oly hatalmas s e hatalomban rejlő erőt egyik protestáns állam sem érezteti úgy, mint éppen ő. Hiszen innen indult ki ama mozgalom, mely a katholikus világ szivében, Rómában, evang. temlomot épit. Hadd hallja meg itt a kath. világ, hogy az Ige él, az Ige örök „Ő benne vala az élet, és az élet vala az embereknek ama világosságok. És ez a világosság a setétségben fénylik, de a setétség azt meg nem ismerte“ (Ján. I. 4, 5.) Hiába kesereg felette az „egyedül üdvözítő egyház, hogy a szent városban tanyát üt az eretnekség“, mert a mi Jézusunk beszéde megmarad örökké, elhat mindenüvé.

A fösvény és a megelégedett. Fife herczeg, az angol király sógora skót, s legendák keringenek a fösvénységéről. Még néhány évvel ezelőtt is megtette, hogy bérlőitől maga szedte be az évi járandóságot, nehogy másnak valami közvetítődíjat kellessen fizetnie. Egy bérlő néhány fillérrel kevesebbet fizetett, de Fife herczeg nem akarta addig elfogadni, a míg a bérösszeget az utolsó garasig ki nem kerekiti. A bérlő hazament, visszajött, leolvasta a hiányzó fillérek s így szólt:

— Ime a pénz, de szivesen fizetek herczegségednek egy sillinget, ha megmutatja, mennyi aranya, ezüstje és értékpapirja van. — Ha csak az kell, mondta a herczeg, azonnal kedve telhetik benne. Fölnyitotta szorgosan zárt pénzesszekrényeit a paraszt előtt, a ki megelégedetten bólogatott s végre így szólt: — No, láttam mindent, s most már én is oly gazdag vagyok, mint herczegséged. — Hogy-hogy? kérdezte megütközéssel a herczeg. — Hát csak úgy, hogy ön épp úgy nem veszi hasznát annak a tömérdek pénznek, mint én; mert egy fillért sem mer belőle elkölteni.

Kitüntetett lelkész. Klimó Vilmos pribóczi (Turóczmegye) ág. hitv. ev. lelkészt a király a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki huszonötéves lelkészi jubileuma alkalmából az egyház, iskola és a közügyek terén kifejtett buzgó tevékenységéért. A pribóczi ev. egyház Nemes Károly kir. törvényszéki biró, egyházfelügyelő elnöklése mellett rendkívüli közgyűlést tartott a templomban, a melyben az egyházi tagokon kívül ifj. Justh György főispán is megjelent, a kinek javaslatára történt a legfelsőbb kitüntetés. A főispán lelkes beszéd kiséretében tüzte mellére a kitüntetett lelkésznek a rendjelet. Beszédében különösen kiemelte, hogy Klimó Vilmos a tanuló ifjuságnak nemcsak jeles tanítója, hanem egyszersmind ezen ifjúság hazafias szellemben való neveltetésének buzgó apostola. A midőn tehát e feladatomnak — így végzé a főispán —

készséges örömmel teszek eleget, ezen kitüntető rendjelt, mint főtiszteletűséged igaz érdemei legszebb elismerését, itt az Isten dicsőségére rendelt eme szép hajlékban, mely egyuttal főtiszteletűséged magasztos hivatásából folyó hazafias működésének valódi diadalhelye, szívem ama legbensőbb óhajával nyujtom át, hogy a mindenség ura főtiszteletűségednek mindig a közjó előmozdítására irányzott mindnyájunknak becses életét még számos esztendőn keresztül tartsa meg s hogy nemes törekvései utánzásra méltó példaként ragyogván, minél több követőre találjanak. A magunk részéről is szivesörömest hozzájárulunk a főispán jó kivánságaihoz. Isten éltesse!

Áron vesszője. Egyiptom kigyóiról irt művében Boussac többek közt szól az Áron vesszejéről is, mely a biblia elbeszélése szerint kígyóvá változott, a mikor a földre dobta és ismét bottá lett, a mikor a farkánál fogva fölemelte. A faraók udvaránál számos varázsló élt, a ki ezt a csodát többször bemutatta, sőt ma is vannak kigyószelidítők, a kik a kígyóból botot és a botból kígyót csinálnak. E czélra az aspis, más néven Kleopatra-kígyót használják föl. Még ma is látni Kairó utczáin kígyóbűvölőket, kik mindenféle más mutatványokon kívül az Áron pálczája néven ismert csodát is bemutatják. A kígyóbűvölő a kígyó torkába köp, a földre teszi és egy meghatározott helyen megszorítja a nyakát, mire a kígyó megmerevedik. A merevgörcs annyira megkeményíti a kígyó testét, hogy a bűvész botként támaszkodhatik rá, de ha a farkát két tenyere közt erősen dörzsöli, a kígyó fölébred és régi alakját újra magára ölti. Az aspis marását a régi egyiptomiak föltétlenül halálosnak tartották és mint szent állatot tisztelték, melynek képe különböző istenségek ábrázolásában is szerepet játszik.

A pozsonyvárosi ág. hitv. ev. esperesség aug. 8-án d. u. dr. Láng Lajos kereskedelemügyi m. kir. miniszter, esperességi felügyelő, Társaságunk alelnöke és Trsztyénszky Ferencz esperes társelnöksége alatt, a liczeumi nagy könyvtárteremben közgyűlést tartott, a mely a folyó ügyek elintézésével foglalkozott.

E gyűlésen résztvettek a többek közt Fürst János és Ebner Gusztáv pozsonyi, valamint Schultze Ottó récsei lelkészek, továbbá dr. Dobrovits Mátyás, dr. Samarjay Emil, dr. Kollárik József, Sziklai Ottó, dr. Nagy Olivér, Kovács Sándor, Hörk József, Győrik Márton, Steltzer Endre, Beck Vilmos, Hacker Károly, Heim Károly, Szandtner Pál stb. Az esperesi állásra a felbontott szavazatok szerint hat év tartamára egyhangulag ismét Trsztyénszky Ferencz pozsonyi lelkészt választották meg. Az egyházmegyei törvényszék több tagjának a megbizása lejárván, azokat újabb hat évre megválasztották. Az elhunyt Richter helyébe megválasztott dr. Nagy Olivér egyházmegyei törvényszéki biró pedig a hivatali esküt a közgyűlés előtt letette. A kiváló férfiú megválasztása őszinte örömet kelthet azokban, a kik az egyház ügyét szivükön viselik. E választás csak újabb bizalom összpontosulása dr. Nagy Olivér személyében. A dunáninneni egyházkerület augusztus 26-ára Pozsonyba egybehivott közgyűlésére választották meg ezután a kiküldötteket, a kik ott részben szavazó, részben csak tanácskozó joggal birnak. Az iskolák állapotáról szóló jelentésben kiváló figyelmet érdemel az a rész, mely a főrévi elemi iskolában a magyar nyelv jelentős térfoglalásáról számol be, méltó dicséretére az ottani derék, hazafias ev. tanítónak. A bányai egyházkerület indítványára nézve, hogy tudniillik a püspökök számára külön nyugdíjjárulék biztosittassék, a közgyűlés elfogadta a nógrádi esperesség álláspontját, mely szerint az evang. egyházi szervezet nem lévén hierarchikus és a püspök ott csupán primus inter pares, külön elbánásban e szempontból sem részesíthető. Több kisebb jelentőségű ügyet intéztek még el, mire a közgyűlés véget ért.

Trónörökös és bérkocsis. A következő mulatságos história Keresztély dán trónörökössel esett meg: A trónörökös Kopenhágában járt, a hol egy bérkocsissal a következő párbeszédet folytatta:

— Szabad ön?

— Igen, uram.

— Vigyen el az Amália-térre.

— Nem lehet uram.

— És vajjon miért?

— A trónörökös a városban jár s ilyenkor az idegenek jól megfizetnek, ha elviszem őket a pályaudvarra, a mikor a trónörökös elutazik.

— De önnek kötelessége szót fogadni, ha nincs elfoglalva.

— Igaz — na, nem bánom, hát üljön be.

A mikor a trónörökös kiszállt a kocsiból, tízkoronást adott a kocsisnak.

— Nem tudok váltani.

— Tartsa meg az egészet.

— Mit? — Az egész tíz koronát? — Na, akkor már fütyülök a trónörökösre.

Emberek vagyunk. Vilmos német császárról, egy krisztiániai ujság kedves epizódot mond el, a mely 1894. évi északi utazása alkalmával történt. Akkoriban egy Pedersen Anders nevű hajókalauz vezette jaktját a fjordok között s a császár kívánságára bálnahalászatot is rendeztek. Sikerült is egy bálnát fogniok s a császár nagyon jókedvű volt. Bucsuzáskor így szólt Pedersenhez:

— Isten veled, Pedersen Anders!

Ezzel kezét nyujtotta az egyszerű hajósnak, a ki nem is merte a császár odanyujtott jobbját elfogadni. Vilmos császár erre megragadta a hajós kezét és így szólt:

— Isten veled! Én is csak ember vagyok. Üdvözöld a hazádat a császár nevében. Isten veled!

Az első Luther-szobor hazánkban. A virágzó új-pázuai ág. hitv. ev. gyülekezet június 29-én ünnepet ült. Leleplezte ugyanis a templom melletti kertben felállitott Luther szobrát. Dr. Tirtsch lelkész egy konventen pendítette meg ezt az eszmét s a tiszta földmívesekből álló gyülekezet lelkes örömmel fogta azt fel s alig egy pár nap lefolyása alatt együtt volt közadakozásból a szükséges összeg. A pécsi Zsolnay-gyár pirogranitból Mack Lajos szobrász mintája után gyönyörű szobrot készített, a melyet most Péter Pál-napkor nagy ünnepélyességgel lepleztek le. A gyülekezeten számos vidéki vendég, különösen sok római katholikus és a lelkészek közül Abaffy esperes, Hurbán ó-pázuai és Wagner új-

verbászi lelkész jelentek meg. Gyülekezeti ének nyitotta meg az ünnepélyt. Abaffy esperes ünnepi beszéde után hullott le a lepel, a mire a dalárda megható éneke után dr. Tirtsch lépett a szószékre s szivet megindító beszédben rajzolta a nagy reformátor üdvös működését. Hurbán imádkozott s gyülekezeti közös ének zárta be a szép ünnepélyt. Az új-pázuai egyház megelégedéssel mondhatja, hogy Magyar- és Horvátországban ő állította fel az első nyilvános Luther-szobrot.

Munka után édes a pihenés. A selmeczbányai ág. hitv. ev. liczeum igazgatója, Jezsovics Károly nyugalomba vonult. A hetven egynéhány év körüli férfiú negyvenkét esztendeig szolgálta a magyar felvidéki kulturát, a közoktatást.

Ez idő alatt kiváló fizikusokat és matematikusokat nevelt a hazának. Emberséges bánásmódjával azt érte el, hogy a diákok részéről mindenkor a legnagyobb szeretettel és ragaszkodással találkozott. Kilencz évi igazgatói működése idejére esik a kiváló intézet fentartását biztosító államsegély felemelése, az intézetnek a korhoz megfelelő átalakítása és egyáltalán az érdemek nagy sorozata. De nemcsak mint tanférfiú, hanem mint társadalmi ember, mint Selmeczbánya főbányaváros képviselőtestületének és közigazgatási bizottságának választott tagja, mint párt- és választási elnök mélyen gondolkodó elméről és tevékenységről tett tanuságot.

A selmeczbányai ág. hitv. ev. liczeum kormányzásával megbizott iskolai tanács gyűlést tartott, melynek legnevezetesebb pontja Jezsovics Károly igazgató lemondása volt. A 6 évre szóló igazgatói mandátum lejárván, Jezsovics Károly 42 évi tanárkodás után, a melyből 10 évet mint igazgató töltött el, bejelentette, hogy nyugalomba vonul. Az iskolai tanács sajnálattal vette tudomásul a lemondást és Farbaky István elnök a hála és elismerés szavaival mondott neki igaz köszönetet. A magunk részéről őszintén kivánjuk, hogy sokáig élvezze a jól megérdemelt nyugalmat.

Rákóczi-ereklye kiállítás. A nyár derekán nyilt meg Kassán nagy ünnepséggel a kiváló kulturális jelentőségű kiállítás. Történelmi kincseink meglepő halmazát gyűjtötte itt össze az Apponyi Albert, Csáky Albin, Zichy Jenő, Károlyi Sándor grófok, Bubics Zs., Berzeviczy A. és Thaly Kálmán védőksége alatt működött bizottság. A kiállítók sorában *József Ágost* kir. herczeg is részt vett. Régi műtárgyak, fegyverek, hadi zászlók, ötvösmunkák, festmények, okiratok, bútorok, lószerszámok stb. érdekes és tanulságos látnivalót nyujtottak. Ki kell emelnünk azt az *abécés* könyvet, melyből egykor II. Rákóczi Ferencz tanulta az olvasást. Az ünnepen a kormány, a képviselőház, a M. T. Akadémia s az egyházak képviselői is ott voltak. A kormányt a megnyitó ünnepen *Zsilinszky Mihály* államtitkár, társaságunk fáradhatatlan buzgalmú elnöke, képviselte, a ki a tőle megszokott ékesszólással nagyszabású beszédet mondott. Az egész ország egy szívvel, egy lélekkel adózott a nagy Rákóczi emlékének. És méltán. Az önzetlen, tisztalelkű hazafi — róm. kath. létére — a protestánsok jogaiért és szabadságáért is küzdött.

Zengő homok. A nubiai homoksivatagon százával halmozódnak föl a nagy buczkák, amelyek néha 60 méternyi magasságot is elérnek. A vándor lábai alatt e dombok felületének lisztfinomságú homokja könnyen enged és úgy érzi az utas, mintha vízben gázolna. Csodás tulajdonsága ennek a homoknak, hogy a lépésektől felkavarva, valami zengő hangot hallat, ami hasonlít a dynamogép zúgásához. Ezt a hangot akkor is hallja az ember ha hirtelen megáll a fölvert porfellegekben, tehát nem a lépések csikorgása idézi elő a talaj hangját. Hasonló hangot hallat néha a nubiai futóhomok is. Hogy ez a hang honnan származik, arra nézve legvalószinübb az a föltevés, hogy a fölzavart homok részecskéinek gyors egymásutánban való összeütközése és a forró levegő vibrációja kelti a banghatást. Ha a homok nedves, a hang is elmarad, mert a részecskéket a víz erősen összetartja, úgy hogy nem ütődhetnek egymáshoz. A föld zenéje különben nem ujság. A mondából eléggé ismeretesek az egyiptomi Memnon-szobrok, a melyek napkeltekor állitólag panaszos, siránkozó hangot hallattak. Ezt az ábrándos mesének hitt adatot szintén lehet igazolni egyszerű természettani törvény alapján. A szobor gránitanyaga ugyanis a hűvös éjjelre napkeltekor bekövetkezett hirtelen hőfokváltozás hatása alatt repedezni kezdett és ezt kisérte az a bizonyos zenei hang.

Belmisszió. Az eperjesi ág. hitv. ev. theol. belmissziói egyesület 1902—1903. évi működéséről most jelent meg a kimutatás. E szerint theologusaink munkássága kétirányú volt. Művelték önmagukat összejöveteleik alkalmával, majd pedig nyilvános vallásos estélyeket rendeztek szép erkölcsi és anyagi sikerrel. Belmissziói ismereteik gyarapítására magyar és német missziói lapokat járattak. Tudtunkkal a „Luter Társaság"-nak is van ily irányú lapja, de a felsoroltak között ezt nem láttuk.

Templomavatás. Július hó 5-én avatták fel díszes ünnepség keretében a nagyváradi ág. hitv. evangélikusok új templomát. A templomra való gyűjtést annak idején a nagyváradiak örök emlékezetű lelkésze, néhai *Rimler* Károly kezdette meg. Az összegyűjtött 30,000 koronához rakosgatták a hívek filléreiket s immár készen is van az Isten háza. A gót irányú, szép templomot Petz S. műegyetemi tanár tervezte és ifj. Rimanóczy nagyváradi épitész építette mintegy 72,000 kor. költséggel.

Új oltár. A pilisi ág. h. ev. egyház szeretve tisztelt lelkipásztora, méltóságos és főt. ilenczfalvi Sárkány Sámuel bányai egyházkerületi püspök születésének 80-ik évfordulója alkalmából ez év jan. hó 19-én nagy lelkesedéssel elhatározta volt, hogy ezen nap emlékére lelkipásztora iránti szeretetének és hálájának jeléül közadakozásból egy új, díszes oltárt emeltet a templomban a régiek helyébe. Igéretét immáron beváltotta. A művésziesen megalkotott új oltárt az agg főpásztor június hó 21-én egy meghatóan gyönyörű beszéd kiséretében szentelte fel. A párját ritkító remekmű egyszermind fényes bizonyítéka a pilisi ev. egyház hívei vallá-

sos hitbuzgóságának is, mert a közadakozásból begyűlt összeg a legszebb reményeket is messze túlhaladta. Isten áldása legyen úgy az új oltáron, mint a kegyes adakozókon!

Kalauz a biblia olvasásához.

„Tudakozzátok az Írásokat, mert néktek úgy tetszik, hogy azokban örök életetek vagyon!“ (János ev. 5, 39.)

Szeptember	Reggel.	Este.
16.	Koloss. 3, 1—4.	Filipp. 3, 17—21.
17.	Gal. 5, 22—26.	Filipp. 2, 1—5.
18.	Jak. 1, 5—6.	Péld. 2, 1—6.
19.	Ján. 15, 5—7.	Ján. I., 3, 22 - 24.
20.	Zsolt. 111, 7—10.	Péld. 9, 8—11.
21.	Kol. 2, 1—6.	Ézs. 11, 2—5.
22.	Ap. csel. 14, 19—22.	Tim. II 3, 12—17.
23.	Eféz. 1, 15—19.	Márk 16, 15 - 20.
24.	Máté 5, 3—10.	Zsid. 12, 14—17.
25.	Jak. 4, 6—12.	Ézsa. 1, 15—17.
26.	Gal. 2, 19—21.	Eféz. 5, 1—7.
27.	Máté 5, 11 12.	Péter I. 2, 19 - 25.
28.	Máté 5, 13—16.	Péter I. 2, 11—17.
29.	Máté 23, 12—22.	Péter I. 5, 5—7.
30.	Filipp. 2, 12—16.	Kor. II. 3, 4—8.

„Boldogok, a kik hallgatják Istennek beszédét és megtartják.“ Lukács 11, 28.

A szerkesztő üzenetei.

P. J. Nyiregyháza. Kérem a folytatást. — **P. Gy.-né. Nagyvárad.** Köszönet. Levelet írok. — **V. S. Mezőberény.** Örülök, hogy sikerült a dolog. — **F. A. Bpest.** Idején jött. — **Kl. F. és K. J.** Bpest. Ha elolvastuk, szívesen megemlékezünk róluk. — **Többeknek.** Egy kis türelmet kérünk. Mihelyt terünk engedi, sor kerül rájuk.

A budapesti gabonapiacz jegyzései

szept. 9.

Gabonafaj	Egy hektoliter súlya kilókban	Ára 100 kgrnak legkis. ár	Ára 100 kgrnak legn. ár
Bánsági búza	74—81	14.90	15.40
Tiszavidéki búza	74—81	15.—	15.70
Pestvidéki „	74—81	14.80	15.50
Fehérmegyei „	74—81	14.90	15.60
Bácskai „	74—81	15.—	15·30
Rozs, I. rendű	70—72	12.—	12.50
„ II. „	—	12.—	12.20
Árpa, takarmány	60—62	11.—	11.40
„ égetni való	62—64	10.80	11.—
„ serfözésre	64—66	—.—	—.—
Zab, ó	39—41	11.—	11.30
„ új	39—41	10.80	12.—
Tengeri, bánsági, ó	—	12.—	12.30
„ másnemű, új	—	—.—	—.—
Repcze, káposzta	—	20.60	22.20
„ bánsági	—	—.—	—.—
Köles, ó	—	—.—	—.—

MEGHIVÓ

A „Luther-társaság“-nak a magyarhoni e. e. e. gyámintézettel egyidejűleg folyó 1903. évi szeptember 20. és 21. napján Szabadkán, illetőleg Torzsán megtartandó

XVII-ik rendes évi közgyűlésére.

NAPIRENDJE:

A Gyámintézet és a Luther-Társaság tagjai szeptember 19-én reggel Budapestről, a keleti pályaudvarról 7 óra 15 perczkor elutazván, déli 12 óra 33 perczkor **Szabadkára** érkeznek.

Szabadkán, a gyámintézeti bizotts. ülés után szombaton, szept. 19-én d. u. 6 órakor a Luther-Társaság *Igazgató Tanácsa* tart ülést, melyre az *igazgatótanács tagjai* ezennel tisztelettel meghivatnak.

Este 8 órakor ismerkedési estély.

Szept. 20-án, vasárnap d. e. 9 órakor gyámint. istentisztelet, utána gyámint. közgyűlés. — Déli 1 órakor közebéd.

Indulás Szabadkáról szeptember 20-án gyorsvonattal d. u. 5 óra 56 perczkor. Érkezés **Torzsán** esti 8 óra 6 perczkor. Estebéd a paplakon; elszállásolás.

Hétfőn, szept. 21-én reggel 9 órakor *Luther-ünnepély* a következő tárgysorozattal:

1. **Egyházi ének.** (Erős várunk az Úr Isten.)
2. **Ima.** Mondja Klaár Fülöp, hitoktató lelkész.
3. Zsilinszky Mihály elnök **megnyitó beszéde.**
4. **Ünnepi beszéd.** Tartja Belohorszky Gábor bácsi főesperes.
5. **Karének orgonakisérettel.**
6. **Értekezés.** Írta és felolvassa: Scholtz Ödön, ágfalvi lelkész.
7. **Egyházi ének.** (Ha Krisztus maga oltalma.)
8. **Offertorium** a Luther-Társaság javára.

A Luther-ünnepély után déli 11 órakor megtartjuk a Luther-Társaság rendes évi közgyűlését, melynek tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. A végrehajtó bizottság jelentése.
3. Az irodalmi szakbizottság munkaterve.
4. A számadások és költségvetés előterjesztése.
5. Esetleges indítványok.

Déli 1 órakor közebéd a kaszinó helyiségeiben.

Mindezen ülésekre a Luther-Társaság tagjait és barátait, valamint szeretett hitsorsosainkat általában ezennel tisztelettel meghívjuk.

Budapesten, 1903. évi augusztus hó 15-én.

HORVÁTH S., alelnök. ZSILINSZKY M., elnök.

MAJBA VILMOS, titkár.

KEDVEZMÉNYES vasúti jegyek ügyében intézkedett az elnökség; a vendégek elszállásolásáról pedig a szabadkai gyülekezet t. egyháztanácsa és Torzsán nt. Famler G. Adolf lelkész fog gondoskodni. — Kérem ennélfogva t. tagjainkat, kik ezen gyűléseinken megjelenni és a kedvezményeket igénybe venni óhajtják, hogy ezirányt alulirottnál **legkésőbb folyó évi szept. 10-ig jelentkezzenek.**

FALVAY ANTAL, jegyző,
Budapest, Deák-tér 4.